

Renten og Indtagten af denne Capital tilveie. Meer har Ingen af os forlangt; vi have Alle mødt her og sagt: Vi ville give flere Indtægter af Capitalen, end I hidtil nogensinde have havt; siger os, hvad I have havt, viser os, hvad I i Virkeligheden have eller kunne have, og vi skulle stedse kunne overbyde Eder, og naar vi have gjort det, saa giver os en Sikkerhed for, at Borgerne ikke mere gjennem denne Lovgivningskræfte skulle kunne bringes tilbage i dette trælbandne eller Lyende-Forhold. Og det er det, der ligger i Fæsteloven, det er en Lyendelov, og som en saadan bør den ikke bestaae i et frit Samfund.

N. W. Hansen: Jeg skulde ikke have benyttet dette Dieblif til at udbede mig Ordet, dersom den høitærede Minister havde udtalt sig mere udførligt, isærdeleshed med Hensyn til hans personlige Standpunkt. Forsaavidt jeg kunde opfatte den ærede Ministers Mening, har han ved at betegne Forholdet som forqvælet givet tilkjende, at en Afløsning af dette Forhold maatte kunne finde Sted. Han har ikke erklæret sig for en Afvisning af det indbragte Forslag, ligesaa lidt som han har givet det nogen Ubefaling, og han har heller ikke udtalt, paa hvilke Hindringer denne Sag stødte an hos Regjeringen. Jeg formoder da, at det er i et Punkt i Grundlovsbestemmelsen, de modstridende Parter mødes, men jeg skal ikke indlade mig paa en Fortolkning af denne Grundlovsbestemmelse, ved at gjøre en Fremstilling af Forskjellen imellem Eiendomsretten under almindelige Forhold og Godseierretten, som reserveres i Forordningen af 7de Juni 1806. Naar der imidlertid i samme Grundlovsbestemmelse tilføies, at en saadan Afløsning kun bør stee, naar Almeenvellet kræver det, saa er det min fulde Overbeviisning, at Almeenvellet kræver en Afløsning af dette Forhold, at Almeenvellet lider en uberegnelig Skade for hvert Aar, ja for hver Dag, som fremdeles maatte hengaae under dette Forholds Bestaaen; thi ved Almeenvellet forstaaer jeg Alt, hvad der kan bidrage til Landets Fremblomstring og Opkomst, hvortil vistnok hører et frit og uafhængigt Agerbrug, som en af Landets vigtigste Hjælpekilder. Man finder, at Agerbruget Dag for Dag udvikler

sig i Selveiercommunerne, medens man derimod forgjæves søger efter nogen Udvikling i de Egne, hvorpaa Fæstetrykket hviler, og det er, fordi det er en almindelig Betragtning, at enhver Anstrengelse og Beføstning, Fæstebonden foretager paa sin Fæstejord, skulle hans Børn og Arvinger anden Gang betale, hvis de overhovedet nogensinde erholde Besiddelse af Eiendommen, og at disse Børn og Arvinger i modsat Fald kunne drage bort fra Fædrenehjemmet, efterladende sig Frugterne af deres Slid og Anstrengelse til Fordeel for Andre, uden at de selv kunne vente sig det Ringeste deraf. Fæsteforholdet fremkalder derfor et ikke fuldkommen frit og uafhængigt Agerbrug, og jeg vil betegne dette Forhold med det samme Udtryk, hvormed min ærede Nabo (Tscherning) har betegnet det: det er at betragte som et Lyende-forhold, hvori Fæsteren staaer til Godseieren, idet det efter strenge og instruerende Regler foreskrives Fæstebonden, paa hvad Maade han maa benytte den overdragne Fæstejord, og paa anden Maade tør han ikke benytte den. Dersom alle Fæstebreve kunde foreligge her, med alle de utallige Forfrister og forskjellige Clausuler, hvormed de ere belemrede, da vilde de bedst kunne tale for denne min Paaastand. Hvad der ellers har kunnet foranledige, at denne Sags Afgjørelse nu vækker saa meget større Betænksomhed end for saa Aar tilbage, det forekommer mig ikke saa let at forsvare med nogen gyldig Grund; thi, skal Grunden søges i den større Modstand, som i den senere Tid har reist sig mod denne Sag, da har denne vistnok i Realiteten mindre at betyde. Hvilken Sag er vel behandlet her, som ikke har havt sine Modstandere, og skulde man mene, at den frivillige Overenskomst skulde staae paa et saa glimrende Udviklingsstrin, at den skulde gjøre Loven aldeles overflødig, da har dette heller ingenlunde bekræftet sig i den senere Tid; thi den frivillige Overenskomst er, isærdeleshed i visse Egne, langt snarere i Aftagende, end den kan betragtes at være i Fremgang. Man maa lægge Mærke til, at den frivillige Overenskomst hidtil meest har fundet Sted med de mere humane Godseiere, der have gjort antagelige Tilbud; nu derimod staae Mange af de mere Uvillige tilbage, og